

Xüsusi vergi rejimli müəssisələrdən daxilolmalar artır

1994-cü ilin sentyabr ayının 20-də imzalanmış «Əsrin müqaviləsi» - Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda «Azəri», «Çıraq» yataqlarının və «Günəşli» yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında Saziş», əsas ixrac boru kəməri haqqında və digər bu qəbildən olan sazişlər çərçivəsində Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən müəssisə və şirkətlər üçün xüsusi vergi rejimi tətbiq edilir və belə müəssisələr «xüsusi vergi rejimli müəssisələr» hesab olunur. Milli Məclis tərəfindən ratifikasiya olunaraq qanun qüvvəsinə minmiş hər bir sazişdə müəyyən edilən dövr ərzində fəaliyyət göstərən xüsusi vergi rejimli müəssisələr tərəfindən vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydası müəyyənləşdirilir. Bundan başqa, sazişlərdən irəli gələn vergilərin tətbiqi və alınması mexanizmi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamı əsasında yaradılan İşçi Komissiya ilə podratçı tərəflər arasında imzalanan protokollarla («Mənfəət vergisi haqqında», «Əlavə dəyər vergisi haqqında», «Xarici subpodratçıların vergiyə cəlb edilməsi haqqında», «Əməkdaşlar və fiziki şəxslərin vergiyə cəlb edilməsi haqqında», «İdxal və ixrac vergiləri haqqında») tənzimlənir. Sazişlər uzun müddətə - 25-30 il müddətinə bağlanılır və bu sazişlərdə nəzərdə tutulan müddəalar dəyişilməz qalır.

Podratçı tərəflərin mənfəət vergisinə dair öhdəlikləri

Hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlərə əsasən, mənfəət vergisinə dair öhdəlik istisna edilməklə, podratçı tərəflərdən karbohidrogen fəaliyyəti ilə əlaqədar meydana çıxan və ya ona bilavasitə, yaxud dolayısı ilə aid olan hər hansı xarakterli heç bir vergi tutulmur. Hər bir podratçı tərəf sazişin müddəalarından irəli gələn xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla öz karbohidrogen fəaliyyətindən mənfəət vergisi üçün ayrıca məsuliyyət daşıyır. Mənfəət vergisi hər bir podratçı tərəfin vergi qoyulan mənfəətindən təqvim ili üçün sabit dərəcə ilə (hər saziş üzrə müxtəlif faiz dərəcələri mövcuddur: 25%, 27%, 30%, 32% və s.) tutulur.

Podratçı tərəfin təqvim ili üçün qəti bəyannaməsində göstərilən mənfəət vergisinin əskik və ya artıq ödənilməsi tam müəyyən olunduqdan sonra podratçı tərəf əskik verilmiş məbləğə görə büdcəyə libor dərəcəsi üzrə faizlər, üstəgəl 4% ilə (bu zaman ödəniş həyata keçiriləndən bir gün əvvəl ən üstün libor dərəcəsi əsas götürülür) ödəyir.

Vergi orqanı hər podratçı tərəfin hər təqvim ili üçün mənfəət vergisinə dair bəyannamələrini təftiş etmək səlahiyyətinə malikdir. Bir sıra sazişlərdə iqtisadi tarazlıq pozulmadan podratçı tərəflərin əvəzinə mənfəət vergisi ödənişlərini ARDNŞ həyata keçirir.

Mənfəət vergisi üzrə daxilolmalar

2011-ci ildə 8 saziş çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı tərəflərin mənfəət vergisi (22%-32% dərəcə ilə) 1 milyard 381 milyon 116,7 min manat təşkil etmişdir ki, bu da 2010-cu illə müqayisədə (857 milyon 913,6 min manat) 523,2 milyon manat (60,99%) artım deməkdir.

Podratçı tərəflərə tətbiq edilən maliyyə sanksiyaları

Podratçı tərəf mənfəət vergisinə dair qəti bəyannaməni təqdim etməsə, ona bəyannamə üzrə ödəyəcəyi mənfəət vergisi məbləğinin 110%-i həcmində cərimə tətbiq edilir. Bəyannamədə əks etdirilən mənfəət vergisinin məbləği podratçı tərəfin aldatması nəticəsində az göstərilirsə, ona azaldılmış məbləğin 200%-i həcmində cərimə tətbiq edilir.

Podratçı tərəflərin, əməliyyat şirkəti və subpodratçıların işçi heyətinin gəlir vergisi üzrə daxilolmalar

Hər bir podratçı tərəfin, əməliyyat şirkətinin və subpodratçıların sazişlərlə müəyyən edilmiş qaydada rezident hesab edilən xarici əməkdaşları bilavasitə Azərbaycan Respublikasındakı əmək fəaliyyəti nəticəsində qazandıqları gəlirlərindən gəlir vergisi ödəməyə borcludurlar.

Əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və subpodratçı müəssisələrin xarici əməkdaşlarının gəlir vergisi 2011-ci ildə 110 milyon 294,7 min manat təşkil etmişdir ki, bu da 2010-cu illə müqayisədə 20 milyon 29,8 min manat (22,19%) artım deməkdir.

Əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və subpodratçı müəssisələrin xarici əməkdaşlarının gəlir vergisi 2012-ci ilin 1-ci rübü üzrə 19 milyon 601 min 190 manat təşkil etmişdir. Bu göstərici 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 983 min 820 manat və ya 5,28% çoxdur.

İri vergi ödəyicilərinin və xüsusi vergi rejimli müəssisələrin uçota alınması

Bu müəssisələrin vergi orqanlarında uçota alınması Vergi Məcəlləsinin 34-cü maddəsinə əsasən, Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentində uçota alınır. Hazırda həmin departamentdə xidmət göstərilən 763 vergi ödəyicisindən 493-ü iri vergi ödəyicisi, 270-i isə xüsusi vergi rejimli müəssisələrdir.

İri vergi ödəyiciləri Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə təsdiq edilmiş «İri vergi ödəyicilərinin və xüsusi vergi rejimli müəssisələrin müəyyən edilməsi meyarları»na uyğun olaraq müəyyən edilir:

- əvvəlki üç ilin hər birində mülkiyyətində olan əsas vəsaitlərinin ilin sonuna qalıq dəyəri 1.100.000 manat və əvvəlki üç illik orta illik dövriyyəsi (ƏDV-siz) 550.000 manatdan çox olduqda;
- son üç vergi ili ərzində müəssisə tərəfindən vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş bütün vergi və vergi olmayan digər ödənişlərin hesablanmış məbləğləri hər il üçün 198.000 manatdan çox olduqda;
- Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq inhisarçı subyektlərə aid olunan vergi ödəyiciləri, o cümlədən onların tabeçiliyində olan müəssisə və təşkilatlar.

Arzu İBRAHİMOVA